

References:

1. Drach I.I. Akmeological approach to the formation of professional competence of students in Higher Educational Institution [Electronic Resource]. Vernadsky National Library of Ukraine: [site]., Access mode: http://archive.NbuvGovUa/e-journals/theme/2009_2/09drachs.Pdf
2. Competency approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives: library on educational policy [text]., [N.M. Bibik, L.S. Vashchenko, O.I. Lokshina, O.V. Ovcharuk, etc.]; Under the congregation Ed. O.V. Ovcharuk. - K., K.I.S., 2004. - 112 p.
3. Kuzmenko O.S. Formation of professional competence of students of higher educational institutions from the position of acmeological approach. Collection of scientific works of the Ivan Ogiienko Kamyanets-Podilsky National University. Pedagogical Series, 2013, 19.
4. Melnyk O.F. Akmeological approach to the formation of professional competence of future technicians-technologists in the production of food products., Problems of education: a collection of scientific works. – Ed. 84. - Zhytomyr-Kyiv, 2015., pp. 232-236.
5. Paschenko O.V. Professional competence of a specialist in the context of definition and formulation of learning results., O.V. Pashchenko., Collection of materials of the All-Ukrainian scientific and practical conference “35 years on the way of improving the professional competence of specialists: history, modernity, perspectives” (5-6 February 2014)., Institute of Postgraduate Education in Engineering and Pedagogical Workers (Donetsk) State University “Educational Management University” National Academy of Sciences of Ukraine. – Donetsk., IPO IPP (Donetsk city) “UMO” State Technical University. 2014., pp. 151-156. - 0.55 aut.p.
6. Vocational education: vocational education. Manual For students and ped. Workers of voc. schools., Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Institute of Pedagogy and Psychology prof. Education., Structure. S.U. Goncharenko et al., Ed. N.G. Nichkalo. - K., 2000. - 380 p.
7. Sergeeva L.M. Modern trends in the development of vocational education in the context of European integration., L.M. Sergeev., Pedagogical Almanac: Collection of Sciences Works., editorial board V.V. Kuzmenko (head) and others. – Kherson., KVNZ «Kherson Academy of Continuous Education», 2014., Issue 21., pp. 85-92.
8. Chernyshova Ye.R. Formation of personnel potential of the system of postgraduate education: monograph: scientific publishing h., E.R. Chernyshova, - K., Ped. Opinion, 2012. - 472 p.

УДК 373.3.091.33–028.16

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ УМОВ ПОЄДНАННЯ СЛОВЕСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ / EMPIRICAL RESEARCH OF DIDACTIC CONDITIONS OF COMBINATION OF VERBAL METHODS OF TEACHING IN PRIMARY SCHOOL

Андросова Н., викладач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти, Центральнoукраїнський державний педагогічний університет ім. В. Винниченка, Україна

Учасник конференції

The author reveals the features of combination of verbal methods of teaching in the primary school on the basis of taking into account coordination of its structural components (individual ways of teaching, content motion of teaching material) and external part of teaching methods. Both intra-group and among-groups coordination of teaching verbal methods is suggested. The coordination aspect of teaching verbal methods at different stages of the process of mastering knowledge is suggested.

Keywords: didactic conditions, combination, verbal methods of teaching, teaching methods` coordination, primary school, structure of teaching methods, ways of teaching.

Якість освіти, ефективність навчання школярів багато в чому залежить від оптимального поєднання методів навчання, зокрема словесних методів навчання. Словесні методи навчання були і залишаються найбільш поширеними методами навчання, оскільки вони забезпечують оволодіння учнів знаннями про навколишній світ та способи діяльності, лежать в основі формування в учнів досвіду практичної діяльності, сприяють розв'язанню завдання формування досвіду творчої діяльності, формуванню ціннісного ставлення до світу. Конструювання поєднання словесних методів навчання у сучасній школі передбачає цілеспрямовану творчу роботу вчителя, яка базується на діалектичному аналізі різноманітних факторів, що впливають на процес навчання в конкретний момент: розуміння завдань виховання особистості, глибоке знання вчителем закономірностей процесу навчання, його логіки, особливостей психічної діяльності учнів певної вікової категорії, врахування індивідуальних особливостей анатомо-фізіологічного та психічного розвитку учнів конкретного класу, проникнення в зміст навчального матеріалу із врахуванням міжпредметних зв'язків, наявність певних засобів навчання.

На основі аналізу філософської, психологічної, педагогічної літератури та спостереження за роботою вчителів початкових класів нами визначено такі дидактичні умови поєднання словесних методів навчання: врахування чуттєво-емпіричного досвіду та наявних теоретичних знань у школярів; врахування узгодження монологічності та діалогічності мислення й мовлення у навчанні молодших школярів; врахування зовнішніх зв'язків у поєднанні словесних методів навчання із їх внутрішньою структурою.

У процесі вибору поєднання словесних методів навчання із урахування емпіричного та теоретичного рівнів пізнання спираємось на такі положення: чим більший запас конкретних вражень в учнів, тим більша можливість отримання реальних знань в їх розпорядження, у молодшому шкільному віці відбувається поступовий розвиток як конкретного мислення, так і абстрактного мислення, а отже враховуємо, що поєднання словесних методів навчання повинно розкривати найбільш оптимальні способи конструювання змісту навчального матеріалу, де будуть відображені як головні, суттєві зв'язки та відношення, так і емпіричний досвід учнів, буде сприяння розвитку психічних процесів молодших школярів, забезпечення формування ключових та предметних компетентностей учнів.

Умова врахування узгодження монологічності та діалогічності мислення й мовлення у навчанні молодших школярів розглянута як процес сприяння раціональному та усвідомленому навчальному процесу учнів початкової школи. Поєднання

словесних методів навчання із урахуванням монологічності та діалогічності мислення та мовлення є ефективним, коли створюється діалогічність ситуацій, при цьому маємо на увазі діалог не тільки зовнішній, а й внутрішній, що значно важливіше і продуктивніше для розвитку особистості; проектування такого поєднання потребує від учителя вміння створювати навчальні проблемні ситуації, формувати евристичні питання, пізнавальні та проблемно-пошукові завдання, психолого-педагогічної готовності до конструювання різних поєднань словесних методів навчання, зменшення на уроці частки фронтальних форм на користь індивідуально-групової та парної форм.

Під час вибору поєднання словесних методів навчання із урахування зовнішньої та внутрішньої ознак методів навчання спираємось на такі положення: 1) врахування структури навчальної діяльності, що включає такі компоненти: мета і головний результат, які в узагальненому вигляді полягають у засвоєнні основ наук, що виступають змістом навчальної діяльності; потреби, що ґрунтуються на необхідності отримання як практичних, так і теоретичних знань, а також знань про способи діяльності; мотиви, що передбачають прагнення до засвоєння способів розв'язання завдань; навчальні ситуації, під час розв'язання задач, що виникають; навчальні дії та операції, що складаються із навчально-пізнавальних дій, а також дій контролю й оцінки та спрямовані на розв'язання навчальної задачі; 2) внутрішні суперечності змісту процесу навчання, ідею засвоєння змісту освіти через особистісне значення (метод застосування навчання передбачає оволодіння прийомами розумової діяльності, які є, в той же час, і внутрішньою стороною методу навчання).

У ході констатувального експерименту, який передбачав опитування учителів початкових класів, спостереження за діяльністю вчителів та учнів на уроках, аналізу усних та письмових відповідей учнів, ми визначили, що під час вибору методів навчання, їх поєднання вчителі початкових класів в основному віддають перевагу традиційному підходу, аналізуючи переважно зміст навчального матеріалу, не враховуючи рівень сформованості в учнів загальнонавчальних умінь і навичок, умінь учнів виявляти проблеми та розв'язувати їх; недостатньо звертається увага на реалізацію всіх цілей навчання молодших школярів; в цілому позитивно оцінюючи ефективність словесних методів навчання вчителі початкових класів не завжди можуть обґрунтувати, чим зумовлено вибір саме таких поєднань словесних методів навчання. Дані констатувального експерименту дозволили зробити висновок про необхідність пошуку шляхів підвищення результативності застосування словесних методів навчання, експериментальної перевірки сукупності дидактичних умов, що забезпечують ефективність цієї роботи, а отже сприяють підвищенню якості освіти молодших школярів.

Дослідне навчання проводилося у природних умовах протягом дев'яти навчальних років у школах Кіровоградської області і здійснювалось на всіх уроках, але особливу увагу ми звертали на проведення уроків української мови, математики, природознавства. Формувальний експеримент тривав у кожному класі протягом трьох років. Розпочавши експериментальну роботу у другому класі, ми продовжили її у двох наступних навчальних роках з тим же складом учнів. Для кожного експериментального класу був визначений контрольний клас. У експериментальних класах навчалось 395 учнів, у контрольних 379 учнів. До експериментальної роботи було залучено 16 вчителів початкових класів. В контрольних класах вчителі працювали, використовуючи підручники та рекомендовані методичні посібники, на свій розсуд вони могли використовувати методи навчання, як окремі, так і їх поєднання. В експериментальних класах вчителі працювали з використанням поєднання словесних методів навчання із урахуванням визначених нами дидактичних умов.

Експериментальна робота передбачала варіативну перевірку дидактичних умов ефективного поєднання словесних методів навчання. На першому етапі експериментальної роботи реалізувалось поєднання методів навчання, що здійснювалось із урахуванням однієї із дидактичних умов, на другому етапі – комплексне врахування визначених нами дидактичних умов ефективного поєднання словесних методів навчання. Під час експериментальної роботи проводилися спостереження за діяльністю молодших школярів, пілотні зрізи в кінці кожного навчального року та підсумковий зріз, що встановлював якість досягнення освітніх цілей.

При визначенні ефективності застосування словесних методів навчання у процесі досягнення освітніх цілей ми спиралась на виділені В. Симоновим [6], Н. Винокуровою [1], Н. Пастушенко [4] рівні навченості: 1-ий рівень – рівень впізнання, коли відбувається відтворення учнем нової інформації при повторному її сприйманні; 2-ий рівень – репродуктивний рівень, який виявляється у точному чи близькому до точного відтворення інформації; 3-ій рівень – розуміння, що характеризується здатністю учня пояснити поняття, закони, правила, принципи діяльності; 4-ий рівень – реконструктивний рівень, який передбачає застосування знань, умінь і навичок з зразком чи в подібній ситуації; 5-ий рівень – творчий рівень (рівень перенесення) включає застосування знань і умінь у новій, раніше невідомій ситуації.

Для діагностування навчальних досягнень ми застосовували розроблені нами та готові діагностичні завдання з метою перевірки основних елементів готовності учнів: сформованості фактичних теоретичних знань, спеціальних умінь, навичок навчально-пізнавальної діяльності. Аналіз їх виконання дав достатньо повну інформацію для об'єктивних висновків щодо рівня підготовки молодших школярів, а отже і про ефективність застосованих методів навчання. З метою з'ясування рівня засвоєння знань також широко використовувалась бесіда, що зумовлене тим, що суттєвою ознакою оволодіння учнями компетентністю є здатність розв'язувати типові та нестандартні задачі, хід виконання яких (міркування щодо знаходження способу розв'язування) найкраще перевіряється у процесі індивідуальних бесід з учнями.

Результати першого етапу експериментальної роботи засвідчили, що в класах, де враховувались різні дидактичні умови поєднання словесних методів навчання, відбувалася різна динаміка навчальних досягнень учнів, реалізація навчальних, розвивальних та виховних цілей. Наприклад, у класах, де перевірялась дидактична умова врахування чуттєво-емпіричного досвіду та наявних теоретичних знань у школярів, рівень навчальних досягнень з читання у контрольних та експериментальних класах суттєво не відрізнявся. Проте спостерігалось підвищення умінь молодших школярів експериментальних класів до виділення суттєвих ознак виучуваних мовних понять, самостійного наведення прикладів, теоретичного обґрунтування алгоритмів фонетичного та морфологічного аналізу слів; під час аналізу творів учні проявляли інтерес до причин та з'ясували можливі варіанти наслідків паралельно з авторською ідеєю. В експериментальних класах, де поєднання словесних методів навчання відбувалося із урахуванням умови врахування зовнішніх зв'язків у поєднанні словесних методів навчання із внутрішньою їх структурою, відбувалось підвищення рівня навчальних досягнень учнів та мотивації учіння; також відбулися зміни в тому, наскільки швидко вихованці включалися у розв'язування задач, виконання завдань, що не передбачали опору на відомий алгоритм виконання; спостерігалася відсутність страху поразки під час обговорення шляху розв'язання прикладу чи задачі навіть в учнів, що не проявляли інтересу до математики; багато учнів виявляли нестандартність мислення під час складання задач; менше часу витрачали на виконання домашнього завдання; наполягали на збільшенні кількості прикладів для усного рахунку та «цікавих» задач. У процесі застосування методів навчання із урахуванням діалогічності й монологічності мислення та мовлення поглиблюється мотивація навчання школярів; учні набувають культури дискусії, вчать запитувати і відповідати, слухати і чути іншого, поважати думку; виробляється вміння приймати спільні рішення, узгоджуючи дії, поступаючи своїми принципами; поліпшуються вміння спілкуватися, взаємодіяти із однокласниками; змінюється рівень

сприйняття учнями навчального матеріалу, він набуває особистісного сенсу, замість «вивчили», «запам'ятали» учні частіше використовують дієслова «обдумали», «застосували»; якісно змінюється рівень володіння мисленнєвими операціями.

На другому етапі експериментальної роботи поєднання методів навчання відбувалося із урахуванням трьох дидактичних умов одночасно: врахування чуттєво-емпіричного досвіду та наявних теоретичних знань у школярів, врахування узгодження монологічності та діалогічності мислення та мовлення у навчанні молодших школярів, врахування зовнішніх зв'язків у поєднанні словесних методів навчання із внутрішньою їх структурою. Зупинимось на аналізі деяких із отриманих нами результатів.

Для діагностики рівня навчальних досягнень молодших школярів ми пропонували завдання, що передбачали перевірку рівня знань вивченого матеріалу, а отже вмінь учнів свідомо і повністю його відтворювати, вмінь відтворювати його в скороченому вигляді, вмінь виділяти в ньому головне, вмінь пояснювати суть засвоєних правил, вмінь відповідати на запитання, вмінь скласти план, вмінь наводити приклади, вмінь давати письмові відповіді на запитання, вмінь застосовувати знання на практиці (розв'язувати приклади, задачі, скласти схеми, проводити елементарні досліди та спостереження тощо).

В усіх експериментальних класах за результатами виконання підсумкових завдань спостерігали підвищення якості навчальних досягнень з мови, читання, математики та природознавства, які відображені у таблиці 1.

Табл. 1.

Рівень навчальних досягнень учнів 4-х класів за результатами дослідної роботи

Клас	Предмет	Всього учнів	Початковий рівень		Середній рівень		Достатній рівень		Високий рівень	
			К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%	К-сть	%
Контрол.	Мова	248	24	9,7	118	47,6	71	28,6	35	14,1
Експерим.		267	16	6,0	81	30,3	109	40,8	61	22,9
Контрол.	Читання	248	24	9,7	47	19,0	106	42,7	71	28,6
Експерим.		267	15	5,6	24	9,0	131	49,1	97	36,3
Контрол.	Математика	248	59	23,8	83	33,4	59	23,8	47	19,0
Експерим.		267	48	18,0	61	22,8	61	22,8	97	36,4
Контрол.	Природознавство	248	36	14,5	71	28,6	94	37,9	47	19,0
Експерим.		267	11	4,2	61	22,8	134	50,2	61	22,8

Для визначення ефективності поєднання словесних методів навчання з метою досягнення розвивальних цілей ми скористалися переліком таких цілей, що запропоновані О. Савченко: з метою розвитку мислення: аналізувати навчальний матеріал; порівнювати; знаходити головне; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; доводити; діяти за аналогією; з метою розвитку мовлення: збагачувати словниковий запас; посилювати комунікативні властивості мовлення (експресивність, виразність); оволодівати художніми образами, засобами виразності; з метою розвитку сенсорної сфери: розвивати окір; розвивати вміння орієнтуватися в просторі, часі; вдосконалювати вміння розрізняти кольори, форми, звуки; з метою розвитку рухової системи: оволодівати моторикою дрібних м'язів; розвивати уміння керувати своїми руховими діями; вдосконалювати рухову спритність; з метою розвитку самостійності у навчанні: формувати вміння працювати за зразком і вказівками вчителя, таблицями; навчати працювати з коментуванням своїх дій; формувати вміння самостійно застосовувати правило; формувати пізнавальну самостійність; виховувати спостережливність, уважність; виробляти звичку до планування своїх дій; навчати самостійно контролювати проміжні й кінцеві результати роботи; формувати вміння запам'ятовувати, організувати своє робоче місце, берегти час [5, с. 237].

З метою діагностики впливу обраних методів навчання на формування мислення молодших школярів ми використали тест для визначення рівня пізнавального розвитку учнів (Л. Тихомірової [7]), методиками оцінки рівня розвитку мислення (А. Зак [2]), словесно-логічного мислення (І. Овчиннікової [3]). Зокрема, завдання тесту на визначення рівня пізнавального розвитку учнів дозволило діагностувати наявність чи відсутність у школярів умінь теоретичного аналізу, спроможність до узагальнення на основі суттєвої ознаки, сформованість умінь порівнювати, класифікувати, встановлювати зв'язки між поняттями. За результатами цього тесту констатуємо, що в контрольних класах більше учнів, що мають низький та середній рівень пізнавального розвитку – відповідно 11 % та 56 %. В експериментальних класах таких учнів виявлено менше – відповідно 7,5 % та 36,4 %. Можемо констатувати, що в експериментальних класах в учнів на вищому рівні сформовані уміння аналізу умов задачі, виділення суттєвого, головного, планування ходу та етапів міркувань, теоретичного способу розв'язування проблем, теоретичного підходу до проблемних ситуацій.

Діалог, складений за запропованою темою або ситуацією, усне і письмове монологічне висловлювання за запропованою темою, за планом або малюнком, початком і опорними словами, анкетування – це діагностичний інструментарій рівня сформованості мовлення та комунікативної компетентності учнів. В експериментальних класах учні почувають себе більш впевнено, висловлюючи свої погляди та думки, а також заохочують товаришів до співпраці, у результаті чого складається стимулююча, творча атмосфера, висловлювання школярів більш конкретизовані у вимогах та аргументах, обсяг виконаної роботи за урок збільшується за бажанням більшості дітей.

Поєднання словесних методів навчання на основі врахування комплексу дидактичних умов сприяє більш ефективному формуванню комунікативної компетентності учнів початкової школи, що характеризується уміннями взаємодіяти з людьми, навичками роботи у групі, уміннями володіти різними соціальними ролями в колективі, оволодінням засобами і прийомами діяльності: уміннями слухати, сприймати й відтворювати інформацію, вести діалог, брати участь у дискусіях, відстоювати свою точку зору.

Звертає на себе той факт, що в експериментальних класах виявлено більше, ніж в контрольних класах, учнів, у яких на високому та достатньому рівнях сформовані знання, уміння, раціональні прийоми роботи з книгою та іншими джерелами навчальної інформації: 87,3 % учнів в експериментальних класах (233 школяра) і 72,2 % учнів в контрольних класах (179 школярів).

Можемо зробити загальний висновок: характеристики різних показників рівня навчальних досягнень, пізнавального розвитку та соціалізації молодших школярів експериментальної та контрольних груп співпадали, а після завершення експерименту вони відрізнялися, а отже, ефективність поєднання словесних методів навчання підвищується за таких дидак-

тичних умов: врахування чуттєво-емпіричного досвіду та наявних теоретичних знань у школярів; врахування узгодженості монологічності та діалогічності мислення та мовлення у навчанні молодших школярів; врахування зовнішніх зв'язків у поєднанні словесних методів навчання із внутрішньою їх структурою.

Експериментально підтверджено ефективність комплексу визначених дидактичних умов поєднання словесних методів навчання молодших школярів. Використана організація навчально-виховного процесу у початкових класах сприяла підвищенню навчальних досягнень учнів, розвитку їх пізнавальних процесів та соціалізації. У процесі експериментальної роботи в початкових класах, де реалізовувався комплекс дидактичних умов поєднання словесних методів навчання, виявлено більше учнів з високим та достатнім рівнем навчальних досягнень, високим та середнім рівнем пізнавального розвитку, ніж в контрольних класах, де навчання здійснювалося за традиційним підходом.

Література

1. Винокурова Н.К. Управление процессом развития творческих способностей учащихся., Наталья Константиновна Винокурова., Завуч. – 1998., № 4., С. 21–30.
2. Зак А.З. Как определить уровень развития мышления школьника., Анатолий Залманович Зак. – М., Знание, 1982. – 96 с.
3. Овчинникова И.В. Алгоритмический подход в обучении: новое – как хорошо забытое старое., Ирина Владимировна Овчинникова., Фундаментальные исследования, 2008., № 5., С. 97–98.
4. Пастушенко Н. Диагностика навчання та вимірювання рівнів навченості з гуманітарних дисциплін., Н. Пастушенко, Р. Пастушенко., Директор школи. – 1999., № 36., С. 6–8.
5. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: Підручник для студентів пед. фак., Олександра Яківна Савченко. – К., Грамота, 2012. – 504 с.
6. Симонов В.П. Диагностика степени обученности учащихся. Учебно-справочное пособие., Валентин Петрович Симонов – Москва., МГПУ, 1999. – 46 с.
7. Тихомирова Л.Ф. Развитие логического мышления детей., Л.Ф. Тихомирова, А.В. Басов. – Ярославль., ТОО «Гринго», 1995. – 240 с.

УДК 340 (477)

РАЗВИТИЕ ЮРИДИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ / DEVELOPMENT OF LEGAL EDUCATION IN UKRAINE

Бабенко К.А., д-р юрид. наук, проф., проф. кафедры университетского образования и права
Университета менеджмента образования, НАПН Украины, Украина

Участник конференции

В статье исследуется процесс реформирования и развития юридического образования в период с XX по XXI века. Сформулированы предложения общих подходов к реформированию юридического образования в Украине. Предложены пути совершенствования качества юридического образования населения в Украине.

Ключевые слова: юридическое образование, учебное заведение, юридический факультет, юридические знания.

The article examines the process of reforming and legal education development in the period from the 20th to the 21st century. This article formulates proposals on common approaches to reforming legal education in Ukraine. It proposes ways to improve the quality of legal education in Ukraine's population.

Keywords: legal education, educational institution, faculty of law, legal knowledge

Из года в год проблемы развития образования в Украине в целом и юридического образования Украины в частности интересуют исследователей в области права, педагогики, истории, а также рядовых граждан. Следовательно, развитие юридического образования является предметом исследования таких украинских ученых как Т. Андрусак, И. Богданова, В. Венедиктов, В. Комаров, Л. Михневич, С. Немченко, В. Опрышко, Л. Рябовол, М. Скакун, Л. Стецюк, В. Сущенко, О. Чудинов, В. Яремы и др.

Следовательно, как усматривается из рейтингов специальностей вступительных компаний, освещенных в средствах массовой информации Украины, за последние десять лет в первую десятку специальностей Украины входит специальность «право». Вместе с тем, в украинском обществе постоянно поднимается вопрос о том, что в Украине выпускники юридических факультетов высших учебных заведений Украины имеют проблемы с трудоустройством, а поэтому необходимо сокращать лицензированные объемы набора абитуриентов на специальность «право» для отдельных (непрофильных) вузов Украины.

Действительно, в Украине существует проблема «перенасыщения» рынка труда специалистами-юристами. Вместе с тем, в юридической науке следует различать понятия «юридическое образование» и «правовое образование». Заметим, что к правообразовательной деятельности (правовому образованию) вовлечены дошкольные и школьные учебные заведения Украины, научные учреждения, библиотеки, учреждения культуры и т.п. И это правильно, поскольку в Украине создается почва для формирования правообразованного гражданина, который имеет активную гражданскую позицию. К сожалению, юридическая и педагогическая доктрины имеют не значительное количество научных исследований по юридическому образованию в учебных заведениях. Следовательно, тема реформирования и развития юридического образования в Украине в целом является актуальным направлением исследования.

Цель статьи – проанализировать и систематизировать проблемы становления и развития юридического образования в Украине в период с XX по XXI века.

Обращаем внимание, что концепция формирования правообразованного гражданина формировалась на протяжении всей истории человечества. Украина не является исключением. Юридическое образование как система знаний о государстве и праве, полученных гражданином в результате обучения [1, с. 473], а также в течение всей его жизни, развивается в контексте